

II. MEGOLDÓKULCS

1. FELADAT

1. megfejtés: artista
2. megfejtés: zsonglőr
3. megfejtés: bűvész
4. megfejtés: bohóc

2. FELADAT

- a) vi-lá-go-sí-tó
b) cir-kusz-i-gaz-ga-tó

3. FELADAT

- a) *artista* vagy *akrobata* vagy *légtornász* vagy *kötéltáncos*
b) A költemény négy szereplős: az egyensúlyozó, a neje, a fia és a lánya. Ugyanakkor a befogadóközpontú irodalomtanítást alapul véve megkülönböztethetők további szereplők, mint például maga a versbeszélő, illetve azok a nézők, akik látják/látták a produkciót.

c)

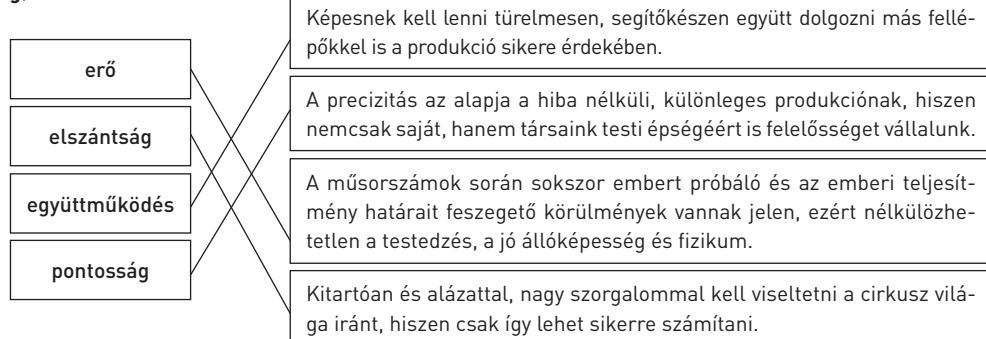
- 5 Az egyensúlyozó karján pörög lánya.
1 A művész székeket tesz egymásra.
4 Az egyensúlyozó fia spárgát csinál.
3 Az egyensúlyozó felesége kötélén csüng.
2 A művész a keresztbe helyezett vasrúdon végigszalad.

d) A vers utolsó két versszaka nyújt segítséget a kérdés megválaszolásában. Eszerint az egyensúlyozó család vélhetően már meghalt, a csillagok közé költözött. Ennek okát ugyanakkor a költő nem árulja el, annak értelmezését a befogadókra bízta.

e) A család látványának különlegességét két dolog adja. Egyrészt bizonyítja a lehetetlennel felérő mutatvány véghezvitelét az erő, az együttműködés, a csapatmunka és a kitartás által. Másrészt bizonyíték arra is, hogy a család olyan harmonikus egység, közeg, ahol lehet számítani egymás támogatására, segítségére, s így az akadályok is könnyebben vehetők az életben.

f) Az ember életében sok olyan helyzettel találkozunk, amikor szükség van segítségre, támogatásra. Ha az ember egyedül marad, nehezebben tud megbirkózni az elé kerülő nehézségekkel, akadályokkal is. Együtt, összefogva minden könnyebb, a boldogság megélése éppúgy, mint a problémák megoldása.

g)

- h) Az egyensúlyozó fiára vonatkozik: Kicsi a bors, de erős.
A család csapatmunkáját példázza: Sok lúd disznót győz.

4. FELADAT

- 12 szaltózó lovas
5 hófehér kutya
6 izgalmas hinta
7 kelekótya bohócok
1 akrobatikus zsonglőr
4 gúla
2 diablo
13 talajakrobatika
11 rúddobó
8 kínai rúd
3 drótkötél egyensúlyozó
14 ugrókötél
9 látványos tömegjelenetek
10 romantikus levegő

5. FELADAT

- a) zenével: írásban jelölt teljes hasonulás mutatják: összeolvadás
- b) *artistaművészei* = artista (T) + műv (T) + ész (K) + ei (J)
fűszerezve = fű (T) + szer (T) + ez (K) + ve (K) (a fűszer is elfogadható tőnek)
lenyűgöző = le (T) + nyűg (T) + őz (K) + ő (K)
manézsába = manézs (T) + á (J) + ba (R)
- c) 1. tulajdonnéven belüli intézménynevek: *Fővárosi Nagycirkusz, Jakutföld Gyémánt Cirkusza*
2. melléknevek: *gazdag, izgalmas, jeges, impozáns, tradicionális, lenyűgöző, cirkuszi, Fővárosi*, (értelmezéstől függően a *Gyémánt* is)
3. összetett szavak: *Nagycirkusz, Jakutföld, artistaművészei, Fővárosi*, (az 5. b) feladat fényében akár a *fűszerezve* és *jelmezekbe* is)
4. határozói igenevek: *bújva, fűszerezve*
- d) lenyűgöző
- e) 3
- f) *tradicionális*: hagyományos
manézs: porond/színpad
- g) rag/a tárgy ragja (-t)
- h) *gazdag*: mély
cirkuszi: vegyes
zenével: magas
- i) produkciókkal, jelmezekbe

6. FELADAT

Óegyiptomi, asszír, babiloni, kínai és indiai **domborművek vallanak** arról, milyen régi a cirkusz. Plutarkhosz, a híres görög történetíró **tűzes** karikákon átugráló, falábakon sétálgató artistákról számolt be, akiket utazásai során láthatott. A császárkori **Rómában**, a Circus Maximusban a gladiátorok élet-halálra menő **küzdelmével** találkozhattak a nézők. A Colosseum (ejtsd kolosszeum) felépítése után lovas és **ko-csiversenyekkel** szórakoztatták a népet. A középkorban a komédiások tarka **csoportja** vándorolt ponyvás szekeren Európa országútjain. Igricek (hivatásos énekmondók), artisták, bohócok szórakoztatták a vásári **sokadalmat**. A bohóc figurája a karneválok idején lett népszerű. Ezek a színes ruhákba öltözött, maszkot viselő **vándorszínészek** a karneváli mulatozás idején felhatalmazást kaptak, **(vessző)** hogy **büntetlenül** kimondjanak olyasmit is, amiről még a királyok és a papok is **hallgattak**, sőt, gúnyolódhattak emberi

gyarlóságaikon. Középkori magyar emlékek **tanúskodnak** arról, hogy őseink is hódoltak a cirkusznak. A 9. századi Lehel kürtjének csontfaragványain ügyességi játékokat **örökítettek** meg. Az **Árpád-házi** királyok udvarában egymásnak adták a **kilincset** az igricek, jövődömondók, zenészek és megjelentek az udvari bolondok. Olvashatsz róluk a Mátyás királyról szóló mesékben.

7. FELADAT

a) A költemény stílusa inkább az élő (beszélt) nyelvre hasonlít, „laza”, a költő tudatosan használ kevésbé választékos, igényes szavakat, kifejezéseket, ami általában ellentétben áll a költészettel kapcsolatos befogadói felfogással. A vers bővelkedik diáknyelvi, ifjúsági nyelvi és szleng kifejezésekkel, maga a versszituáció is eltér a költészet magasztos témáitól, de a költőnek pontosan ez a célja.

b) A bohóc legszembeütőbb jellemzője, hogy kövér, arcfestésében az Auguszt bohóctípusra hasonlít, elég kiszolgáltatott, ami részvétet kelthet az olvasóban, ugyanakkor produkciója annyira jól sikerül, hogy jutalmat érdemel utána.

c) fenék / farhát

d) metafora

e)		köznyelvi	közvetlen, bizalmas
	ürge	úr, ember, férfi, fiú, úriember	pali, pasi, fickó, krapek, manus, stb.
	buli	összejövetel, mulatság	tali, parti, összeröffenés

- f)
1. indulatszó: *hoppsza, hej*
 2. T/3 jelen idejű ige: *dobolják*
 3. főnévből képzett melléknév: *fejedelmi, cirkuszi*
 4. igekötős ige: *kicsalta, kiáll, kilötytyed, kívásott* (értelmezéstől függően), *felkel*
 5. határozói igenév: *sírva-röhögve*
 6. kötőszó: *de*
 7. vegyes hangrendű határozóragos főnév: *gimi-gumiján*
 8. összetett szó: *rúzs-maszatokkal, ágcsonk, fültövön*

g) ülepébe, fejére, gimi-gumiján

h) A bohóc feladata az, hogy mosolyt csaljon az emberek arcára, humorával megnevettesse őket. A bohóc műsora során ugyanis az ember elfelejti mindennapi gondjait, és felhőtlenül tud örülni a megélt élménynek.

1.	f	i	n	á	l	é													
					2.	e	q	u	i	v	o	k	e	e					
3.	s	á	m	á	n														
					4.	h	ó	g	ó	ly	ó								
					5.	i	d	ő	k	i	r	á	ly						
					6.	p	e	r	zs										
7.	k	u	m	i	sz														
8.	u	n	t	e	r	m	a	n	n										
					9.	d	o	r	o	m	b								
					10.	p	e	k	i	n	g								
					11.	sz	a	h	a										
					12.	t	i	s	s	u	e								
13.	gy	é	m	á	n	t													
					14.	j	e	l	m	e	z								

9. FELADAT

a)	Kifejezés	Magyarázat
	a) <i>olonho</i>	Hosszú, akár 10-15 ezer verssorból is álló epikus hősénekek megnevezése Jakutföldön.
	b) <i>ajyylyar</i>	A jakut történetekben az embereket védelmező istenségek megnevezése.
	c) <i>olonhuszt</i>	Olyan különleges képességekkel megáldott énekes, aki zenei kíséret nélkül, a különböző szereplőket más-más hangszínnel megfestve előadja a jakut meséket, mondákat.
	d) <i>ajyy</i>	A jakut mondakincsben a halandó emberek megnevezésére használatos kifejezés.
	e) <i>abaahylar</i>	Azok az Alsó-Világból származó ördögi szörnyek, gonosz démonok, akik az emberek világába betörve erőszakoskodnak, gyilkolnak, elhajtják a haszonállatokat és elhurcolják a halandókat saját világukba.

b)

- ☐ a) A jakutok több ázsiai eredetű nép keveredéséből alakultak ki.
- ☐ b) Jakutföldön a hosszú tél és a rövid nyár közötti hőmérséklet-különbség akár 100 fokok is lehet.
- ☐ c) A világ leghosszabb olonhója 36 ezer verssorból áll, a címe pedig *A magányos férfi*.
- ☐ d) A jakut énekesek akár több napon át is szórakoztatják közönségüket egy-egy olonhóval.
- ☐ e) Jakutföld a világ legnagyobb, független és önálló állama.
- ☐ f) Jakutföldön az iskolás fiatalok számára kötelező tananyag az olonhók ismerete.
- ☐ g) A jakutok külső megjelenésükben mongoloidok, de nyelvük a török nyelvek családjába tartozik.

c)	Néperedete	A mongol, török és ősi szibériai népek keveredéséből létrejött szahák valamikor a 9. és 13. század között vándoroltak észak felé, mai szálláshelyükre Dél-Szibériából.
	Területének nagysága	3 103 200 négyzetkilométer
	Lakosainak száma	körülbelül 964 ezer lakos
	Időjárási körülményei	Jakutföld extrém időjárási körülményeiről ismert. Az akár kilenc hónapig tartó, sötétségbe burkolózó tél és a rövid nyár között akár 90 fokok hőmérséklet-különbség is lehet, télen a legalacsonyabb hőmérséklet elérheti a mínusz 67 Celsius-fokot.
	Államisága	Hivatalos neve Szaha Köztársaság, az Oroszországi Föderáció egyik alkotórésze, a világ legnagyobb, önálló államisággal nem rendelkező közigazgatási egysége.

d)

FELSŐ-VILÁG

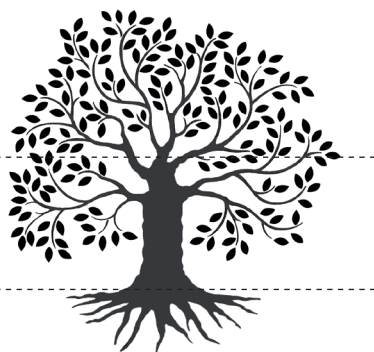
Az embereket védelmező istenek [ajjylar] és más mágikus teremtmények lakhelye. ▶

KÖZÉPSŐ-VILÁG

A halandó emberek [ajjyk] lakhelye. ▶

ALSÓ-VILÁG

Itt élnek azok a gonosz és ellenséges lények, ördögi szörnyek és démonok [abayahylar], akik ártanak az embereknek. ▶

e)

Jakut nép	Ókori görögök	Keresztény vallás
Felső-Világ – Istenek, jó szándékú mágikus teremtmények. Középső-Világ – Emberek, köztük csodálatos erővel bíró hősök. Alsó-Világ – Gonosz, ördögi teremtmények, ártó szellemek.	Olümposz – A halhatatlan istenek lakhelye, ahonnan irányítják az emberi világot (pl. Zeusz, Poszeidón, Árész, Pallasz Athéné stb.). Föld – A halandó lakhelye, akik között élnek ún. hősök (félistenek), akiknek egyik szülője valamely isten (pl. Héraklész/Herkules). Alvilág – Hádész birodalma, aki a holt lelkek felett őrökdi.	Mennyeország – Isten és az angyalok birodalma (ide kerül a megbocsátást nyert, üdvös lélek). Föld – Az emberek lakhelye, ahol szintén léteznek különleges képességekkel rendelkező emberek (pl. Jézus, próféták, apostolok, akik az isteni kinyilatkoztatást és Krisztus tanításait hirdetik). Pokol – Az isten mellől letaszított Sátán (Lucifer) birodalma, ahová a bűnös emberek kerülnek haláluk után.

f) A különleges képességekkel rendelkező személyek a görög mitológiában a félig emberi, félig isteni származású félistenek vagy hősök, a leghíresebb közülük Herkules. A keresztény vallásban pedig ilyen személy a Megváltó, aki kereszthalálával megváltotta az emberiség bűneit, vagy a próféták és az apostolok, akik az isteni kinyilatkoztatást és Krisztus tanításait hirdetik.

g) Az ókori görög civilizáció esetében mítoszoknak nevezzük ezeket a történeteket (ezek összessége a mitológia), míg a kereszténység legfőbb forrása a Biblia, amely két nagy részből, az Ószövetségből és az Újszövetségből áll.

h) A Biblia első részében (Ótestamentum), Mózes első könyvében, vagyis a Teremtés könyvében (Genezis) találkozhatunk a teremtéstörténettel, melynek központi motívuma az Édenkert (Paradicsom) középpontjában található Élet- és Tudásfa. Isten az általa teremtett első emberpárnak, Ádámnak és Évának ennek a fának a gyümölcse kapcsán tiltja meg, hogy bármikor is egyenek róla. A tiltott gyümölcs csábítása, a kígyó ármánya és az emberi természet kíváncsisága ugyanakkor arra készítette az embert, hogy mégis egyen a fa gyümölcséből. Amikor ezt Isten megtudta, száműzte Ádámot és Évát a Paradicsomból, s a kiűzetetés mellett a halállal is sújtotta őket. Ez az eredendő ösbűn az első olyan végzetes eltévelyedése az emberi nemnek, amelynek eredményeként halandók lettünk.

III. FELHASZNÁLT IRODALOM

Csodaceruza. Irodalmi és művészeti folyóirat gyerekeknek. 2018. XVIII. évfolyam, 86. szám. [Cirkusz]

Csodaceruza. Irodalmi és művészeti folyóirat gyerekeknek. 2019. XIX. évfolyam, 104. szám [Szuperképességek]

Lackfi János: Légi család = Fráter Zoltán vál. és szerk. Csinadratta! Versek a cirkusztól. Móra Kiadó, Budapest, 2008. 20. oldal

Lackfi János: Áprily = Lackfi János, Vörös István: Apám kakasa. Változatok klasszikus magyar gyerekversekre, Kolibri Kiadó, Budapest, 2015. 19. oldal

Magyar Cirkuszművészeti Magazin (Hőfödte álom – ősi cirkuszi mese), a Fővárosi Nagycirkusz kiadványa, 2019. október 4. 4. évfolyam 4. szám

Magyar nyelv és irodalom kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára = http://kerettanterv.ofi.hu/02_melleklet_5-8/index_alt_isk_felso.html (2019. október 30.)

Nemzeti alaptanterv = Magyar közlöny, 2012, 66. szám [Melléklet a 110/2012 (VI. 4.) Korm. rendelethez] https://ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf (2019. október 30.)

Pánti Irén: Cirkusztörténelem. Szitakötő. A kíváncsi gyerekek folyóirata. 2018 – 4. tél. 38–39.

Pethőné Nagy Csilla: Módszertani kézikönyv, Befogadóközpontú és kompetencia-alapú irodalomtanítás a gimnáziumom és a szakközépiskolák 9-12. évfolyamában. Korona Kiadó, Budapest, 2007.

Rendhagyó órák [a Fővárosi Nagycirkusz kiadványa], 2018.

Szekáry Zsuzsanna: Tudtad-e? Jakutföld, a mesék világa. <https://www.fnc.hu/hirek/item/2265-tudtad-e-jakutfold-a-mesek-vilaga> (Fővárosi Nagycirkusz, 2019, 2019. október 30.)

Szekáry Zsuzsanna: Varázslatos utazás a hőfödte mesevilágba. <https://www.fnc.hu/hirek/item/2279-varazslatos-utazas-a-hofodte-mesevilagba> (Fővárosi Nagycirkusz, 2019, 2019. október 30.)